

Két gazda

Tabal, a kereskedő gyakran sétálgatott a kikötőben. Szívesen nézegette a dokkba érkező hajókat, vagy éppen a szélről dagadó vitorlákkal a nyílt tenger irányába indulókat. Tetszett neki ez a színes kavalkád, a sokféle, soknyelvű hajósok, meg a tarka vitorlák. De legfőképpen az áru érdekelte, amit a barnára sült, félmeztelen rakodómunkások hordtak a soha meg nem telő raktárakba. Mert ezeknek a tíruszi raktáraknak két hatalmas ajtajuk volt. Az egyik a tengerre nyílt, a másik a partmenti út felé. Olykor megpihenni se volt ideje a hajókról érkező rakománynak, már pakolták is a hatalmas társzekerekre a túloldalon, és indították az ökröket Fönícia, vagy Galilea felé.

Neki is volt itt egy raktára, meg három hajója a tengeren. Azért is figyelte a többi kereskedő embereit, hogy naprakészen tudja, mikor, hol, mi a kelendő, hová küldje a hajóit. A minap az egyik görög hajó legénysége mellé telepedett le a kocsmában, akik valahonnét Szicília környékéről érkeztek, és azt beszélték, hogy ott valami katasztrófa folytán elpusztultak a szőlőültetvények, és nem lehet bort kapni. Vagy ha mégis, akkor nagyon drágán. Megpróbált érdeklődni tőlük, hogy pontosan hol is van ez, meg mi történt, és hogyan lehet odajutni, de ezeket csak a bor, meg a nők érdekelték. Olyan kapatosak voltak, hogy időnként a nyelvük is összeakadt, nem lehetett velük szót érteni. Persze az is lehet, hogy nem is görögök voltak, csak azon a nyelven próbáltak beszélni. No, meg az ő görögtudása se kifogástalan. Az azonban biztos, hogy valahol a szigeteken borhiány van, tehát jó pénzért lehetne eladni az itókát. Igen ám, de ez csak akkor jó üzlet, ha az ember a saját borát árulja. Elindult hát a part mentén, s addig ment, míg nem talált egy eladó, hatalmas szőlőskertet. Rögvest megalkudott rá, s megvette. Nem is volt drága. A vincellér viszont azzal állt elé, hogy nincs elég embere, a szőlőskertet fölveri a gaz. Tabal másnap reggel kiment a piacra, ahol a munkára váró napszámosok gyülekeztek, és fölvert néhány kapást.

– Menjete a szőlőmbe, és dolgozzatok napestig – mondta nekik. – Egy dénárt adok érte.

A napszámosok vették a szerszámot, és kimentek a szőlőbe. Már magasan járt a Nap az égen, amikor ő is kiment, hogy ellenőrizze a munkájukat. Rendben is talált mindent, de a vincellér azt mondta, még mindig kevés az ember, így nem végeznek időre. Tabal visszament a piacra és újra felfogadott néhány kapást.

– Mit fizetsz? – kérdezték tőle.

– Egy dénárt, ha estig dolgoztok.

Délután újra elkezdett panaszkodni a vincellér, hogy még mindig kevés az embere. A kereskedőt bosszantotta ugyan az alkalmazottja bizonytalankodása, de úgy gondolta, mégiscsak ő a szakember, tudja, mit csinál. Visszament a piacra és felfogadott mindenkit, akit ott talált. Ezeknek is egy dénárt ígért a munkájukért. Este aztán odaszólt a vincellérnek, hogy fizesse ki őket a megállapodás szerint.

– Mennyit fizessek nekik? – kérdezett vissza.

– Egy dénárt, ahogy megállapodtam velük.

– Nem jó ez így, gazdám! – perlekedett a vincellér. – Az egyik reggeltől dolgozott, a másik déltől, a harmadik meg alig volt itt. Nem is beszélve rólam, aki állandóan a szőlőben vagyok. Hadd osszam el én igazságosan a pénzedet!

– Ne tedd! – emelte föl a hangját Tabal. – Én állapodtam meg velük, és veled is. Amit egyszer kimondtam, állom a szavamat.

Így is történt, de a vincellér úgy megsértődött gazdája döntésén, hogy el kellett bocsátania, s másikat fogadott fel a következő évre. Annak meg az volt a kérése, hogy ne pénzben fizessen, hanem adja neki a termés felét, és majd ő rendezi belőle a munkások bérét. Elérkezett a szüret ideje, s elküldte hozzájuk egyik emberét, hogy hozza el a termés felét.

– Ki vagy te, és mit akarsz a mi szőlőnkkel? – fogadták nem éppen barátságos hangon a szőlőművesek. – Mi dolgoztunk rajta tavasztól ősziig, ez a miénk. – Ezzel jól összeverték, és kidobták a szőlőskertből.

A kereskedő másik embert küldött, aki erősebb volt, és fegyvere is volt neki. Ő is elment, és kérte a gazda jussát. Azok meg csapdát állítottak neki, és agyonverték.

– Nincs más hátra – szólt a fiához Tabal – én öreg vagyok és gyenge, neked kell elmenned hozzájuk a termés feléért az én nevemben. Téged biztosan becsülni fognak, és megfogadják a szavadat.

– Ez az ifjú az örökös – mondta a vincellér a szőlőmunkásoknak. – Ha megöljük, miénk lesz az örökség.

– Úgy van! Okos ember ez a vincellér – ujjongtak a kapások, és megölték a kereskedő fiát.

Amint meghozták Tabalnak a fia halálhírét, megszagatta a ruháit, elment a király tábornokához, és elmondta neki a történeteket. A tábornok meg összetrombitáltatta a katonáit, és nyomban megindult a szőlőskert ellen. Bújtak, szaladtak a szőlőmunkások, ki merre látott, de már nem volt hová. A kör bezárult körülöttük, s mind egy szálra lekaszabolták őket a katonák.

*

Öreg Kondás Pál a falu főutcáján lakott egy szép, hosszú gangos házban, amit még hajdan a nagy-

apja építtetett. A portájához egy nagy szérűskert is tartozott, ahová egykor a gabonaasztagokat rakták. Aratás után ide várták a cséplőgépet az emeletnyi magasra felrakott gabonakévék közé, hogy kicsépelje a kalászból a búzát, rozsot, árpát. Volt olyan év, hogy még borsót, meg babot is csépeltek ezen a szérűn. Őszre mindig megtelt a magtár kenyérnekvalóval, és a szérűskert végén ott sárgállott a szalmakazal, meg a jó illatos széna.

Erről ábrándozott, erre emlékezett Kondás Pál a hosszú téli estéken, amikor azokról a régi szép időkről beszélgetett Juliskával, a feleségével. Miről is folyhatott volna a szó, amikor beleuntak a tévénézésbe, meg a világ bajainak hallgatásába. Másról se szólt a rádió. Ezek az ifjúkori emlékek meg mindig izgalomba hozták őket...

– Emlékszel, mama – kérdezte ellágyult hangon – azokra a régi kukoricamorzsolós estékre? A háború után, amikor még nem volt televízió, és rádió is csak a Nagyéknál szólt. A többit összeszedte a katonaság. Megetettük az állatokat, aztán beültünk a konyhába a tűz mellé kukoricát morzsolni, meg beszélgetni.

– Bizony, meg piros kukoricát keresni. Aki piros szemű kukoricát talált, annak járt a csók.

– Én mindig előre megkerestem, aztán eldugtam a kosár alá, hogy én kaphassam tőled azt a csókot.

– Mintha napközben nem kaptál volna...

– Ej, fiatalság, bolondság, de szép idők is voltak...

– Igen, mert fiatalok voltunk, mindent kibírtunk. Akkor még a derekam se fájt. Hajnalban keltünk, együtt a nappal. Ott volt a sok állat, etetni, itatni kellett, aztán a határban dolgoztunk estig, mégse fáradtunk el soha.

– Most meg – ingatta a fejét a gazda – már egy ványadt kopasznyakú csirke se kapirgál a kertben.

– Nem hát – csattant föl az asszony hangja – mert az utolsót is ellopták az ólból. Nincs itt már becsülete semminek! Mióta megszűntek a szövetkezetek, én nem is tudom, miből él az itteni nép. Az a néhány, akinek van munkája, még csak hagyján, de a többi?

– Ott állnak minden hónapban a segélyre várva a községháza előtt. A mi időnkben még szegény volt az ilyen. Most meg ez a divat. Közben már a fél erdőt elhordták a fatolvajok. A Béla, az erdész mondta a minap, hogy inkább elkerüli őket, ha meglátja, mert megüzenték neki, hogy agyonütik, ha az útjukba áll. A nyáron a halórt is bedobták a tóba, mert följelentette a rabsicokat.

– Hát azért ezzel a régi szérűskerttel csak kezdeni kellene valamit – mondta az asszony. – Évek óta itt áll parlagon, semmi haszon fejében. Ha mást nem, legalább lucernát lehetne vetni bele. Biztosan megvennék a nyúltenyésztők.

Az ötletet tett követte, s öreg Kondás Pál element érdeklődni, minek lenne keletje a piacon. Az egyik ismerős a babot ajánlotta, mert járt nála az egyik üzletlanc embere, és égre-földre kereste a babot. A kocsmáros meg azt hallotta, hogy a sóskát keresik a konzervgyáriak.

– Az igazi jó üzlet az uborka – húzta meg a sörös korsót Nagy Péter, az új gazda, akinek húsz hektár földje volt a falu alatt, és hozzá kerültek az egykori téesz legjobb gépei. – Arra még uniós támogatást is lehet szerezni. Persze a szabványt be kell tartani. A görbét nem szeretik. Én is azt fogok vetni az idén. Ha beszáll az üzletbe, fölszántom a maga kertjét is, Pali bátyám! Be is vetem, ha akarja. A szomszédban meg ott van a Bogár Pista a négy gyerekével. Évek óta nincs munkája egyiknek sem. Fölfogadja őket kapásnak, aztán már csak szüretelni kell.

– Nem addig a', Peti fiam – vágott a szavába az öreg. – Tavaly is ellopták az összes tyúkomat. Még a kutya se ugatta meg őket.

– Már az apám is azt mondta, hogy legbiztosabb a tolvaj szomszédságában lakni, mert az soha nem rabol a fészke közelében.

Addig-addig győzködték egymást – meg közben a sör is jócskán fogyott –, hogy az öreg belecsapott Nagy Péter tenyerébe, s megszületett az alku. Alig telt el egy hét, Kondásék kertje föl volt szántva, és a ládákból előkészítve duggatásra várt az előnevelt uborka palánta. A két öreg csak nézte, és már előre sajgott a derekuk a hajlongástól. Mondta is a gazda, hogy úgy bánja ezt az alkut, mint a kutya, amelyik kilencet kölykedzett.

– Nem addig a', kedves bátyám! – mondta az ifjú gazda. – Rögtön hívom a Bogárékat, azok majd elduggatják. Maguk ketten csak irányítsák a munkát! Nehogy már a gazda dereka törjön el a hajlongásban...

Jöttek is a napszámosok, elduggatták a palántákat. Egy kicsit zúgolódtak, hogy mélyre kell hajolni, de aztán elszalajtották a kisebbik fiút a kocsmába néhány korsó sörért, és szürkületig eldalolgattak. A kapálásnál hasonlóképp telt el a nap, de reggel jót tett az az utólag kialakult fél-deci törkölypálinka.

Szépen fejlődött az uborka, lassacskán érni is kezdett. Az ifjú gazda gyakran megfordult a portán, hogy ellenőrizze, egyenes-e az uborka, ahogy a szabvány megkívánja. A szomszédék is átlátogattak néha, hogy megpróbálják kiegyenesíteni a görbéket. Amit nem sikerült jobb belátásra bírni, hazavitték, hogy ne legyen útban. A piacon nem zavarta a vevőket az uborka görbessége, csak azt kérdezték, hol termelt ezeknek ennyi, amikor se földjük, se udvaruk nincs? De mivel minden csoda három napig tart, a negyediken már nem kérdeztek semmit. Az öregek csak néztek, és hümmögtek magukban.

Eljött a szüret napja. Pontosabban a két gazda megegyezett, hogy elkezdik begyűjteni a termést. Nagy ládába szedték az uborkát, azokat meg egymásra rakták a kerítés mellé. Ott várták a hajnalra érkező szállítókat.

Elmúlt már éjfél, a falu mély álomba merült, amikor a kutya veszett csaholásba kezdett, és szokatlan zaj hallatszott a szérűskert felől. Az álmából ébredt gazda suta mozdulatokkal kereszte a lámpát, hogy szétnézzen odakint. Erős fényű lámpa volt, messzire szórt a fénye. Kondás Pál szinte megszedült attól, amit látott, és tüstént odament, hogy rendet tegyen. A szomszéd kapások ugyanis épp akkor emelték át a kerítésen az egyik ládát.

– Hé, mit műveltek?! – kiáltott rájuk. – Kotródjatok innét, tolvajok, rablók, csirkefogók!

Több szó már nem jött ki a száján, mert beléfojtotta egy szőlőkaró. Aztán ütötték, rúgták, ameddig mozdult, s ott feküdt vérben, míg az asszony rá nem talált. Amikor a hordágyon betették a mentőautóba, elhaló hangon odasúgta a feleségének:

– Látod, Juliskám, ennyit változott a világ, meg az emberiség kétezer év alatt. A szőlőskertből szérűskert lett. Néhány betű csak a különbség, de az ember, meg a gonosz ugyanaz maradt.

Czirok Ferenc rajza

Filemon Béla

A Föld szelleme (L'Esprit de la Terre)

Gondolatok Pierre Teilhard de Chardin nyomán

Vajon miféle szelleme lehet a Földnek? Egyáltalán, milyen Földről van szó? A nagybetűs írásmód arra enged következtetni, hogy a Föld nevű bolygóról, arról a planétáról, amely, eddigi ismereteink szerint, egyedül lakott a tágabb környezetünkben. Ebben az esetben a szerző minden bizonnyal az élet valamiféle misztériumára gondol. Nem véletlen azonban, hogy a magyarban és még számos más nyelvben ugyanazt az szót használják mind a bolygóra mind pedig a termőföldre. Nem szabad ugyanis elfelejtenünk, miféle óriási hiedelemvilág kapcsolódik hozzá, de hazánkban is mind a mai napig léteznek, bár egyre kevésbé, a vetéshez fűződő rituális szokások. Korábban a föld jelentette az életet, rossz természetén komoly veszélyként fenyegetett az éhínség és a hozzá kapcsolódó betegségek. Egyes vidékeken a kenyér szó szinonimájaként használták az élet szót. Az első civilizált társadalmak sem véletlenül a bő termést nyújtó folyóvölgyek mentén alakultak ki. Gondoljunk bele: a nemzetközivé lett kultúra szavunk is latin eredetű, a „colere”-t kezdetben a földművelés megjelölésére használták, majd jelentésköre tovább gazdagodva jutott el a mai értelméig.

De vajon a szerző is hasonló megközelítésből nyúl a témához? Így ír erről Gaudefroy kanonoknak: „Olyan könyv megírásán töprengek, amelynek ez lenne a címe: 'A Föld könyve'. Nem franciaként vagy bármelyik osztály elemeként és tagjaként beszélnék, hanem mint Ember, vagy egyszerűen, mint 'földlakó'. El szeretném mondani, hogy miként bizakodik, mire törekszik, mivel telítődik, - de milyen csalódásokon is megy át, nyugtalanodik, sőt szédülni is kezd az ember, ha tudatosan kezdi látni az egész Föld (az Emberiség) sorsát és rendeltetését”. Ebből a rövid kis vallomásból az derül ki, hogy Teilhard de Chardin számára nem is annyira maga a Föld a lényeges, hanem inkább a rajta élő ember, aki már kilépett elnyűtt attribútumaiból és tisztán áll a Mindenség színe előtt, jól tudván, hogy a nagy bepillantás nem csupán élményként fog hatni, hanem lehetnek és lesznek is fájdalmas hatásai. Sorsról és rendeltetésről beszél, a Föld jövőjéről, ami megegyezik az emberiség jövőjével, amit explicit azzal is jelez, hogy felcserélhető fogalmakként használja azokat. Természetes és folyvást felmerülő vágya az embernek, hogy betekinthessen végre a dolgok mélyére, tisztán lát-